

УДК 347.965.1

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.12591891>

Т.Б. ВІЛЬЧИК,

доцент кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, м. Харків, Україна; e-mail: kafe-agata@i.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2637-3721>

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПОВЕДІНКИ ПРЕДСТАВНИКІВ СТОРІН У МІЖНАРОДНОМУ КОМЕРЦІЙНОМУ АРБІТРАЖІ

T.B. VILCHUK,

Associate Professor, Department of Civil Justice and Advocacy, Yaroslav Mudryi National Law University, Doctor of Law, Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: kafe-agata@i.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2637-3721>

ETHICAL STANDARDS OF BEHAVIOR OF PARTY REPRESENTATIVES IN INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEYWORDS)

Постановка проблеми. Сторони в міжнародному комерційному арбітражі представляються або одним, або кількома представниками сторін, зареєстрованими в декількох колегіях або взагалі не зареєстрованими в колегії, або непрофесіоналом. Це розмаїття, що випливає із самої природи міжнародного арбітражу, призводить до застосування безлічі етичних правил до представників сторін і піднімає питання про те, які етичні правила мають застосовуватися до представників сторін, хто має бути компетентним органом у разі порушення і чи мають арбітражні суди законні повноваження накладати санкції на представників сторін. Для кращого розуміння етичних стандартів представництва у Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України доцільно провести аналогію з цим інститутом у міжнародному арбітражному процесі. **Мета** – виявлення особливостей та недоліків правового регулювання етичних стандартів представництва сторін у Міжнародному комерційному арбітражному суді, а також в інших міжнародних арбітражних установах на основі наукового аналізу законодавства, що регламентує їхню діяльність. **Методи** – формально-юридичний, за яким визначено сутність конституційного права захисту прав та законних інтересів у Міжнародному комерційному арбітражному суді; порівняльно-правовий – проведено аналіз національного та міжнародного законодавства у сфері регулювання етичних стандартів поведінки представників сторін у національному та міжнародному арбітражному процесі. **Результати.** Національне законодавство не містить спеціальних норм, присвячених етиці представників сторін у Міжнародному комерційному арбітражному суді. Стандарти етичної поведінки представників сторін в міжнародному арбітражі впливають із поєднання місцевих правил, міжнародних рекомендацій та найкращих практик. Процесами, що ускладнюють додержання норм професійної етики у міжнародному арбітражі слід визнати: 1) походження адвокатів сторін з різних правових систем, як наслідок - різність звичаїв та традицій при здійсненні своїх професійних обов'язків; 2) відсутність кодексів поведінки адвокатів у міжнародному арбітражі, відсутність регулювання етики у підготовці доказів у міжнародному арбітражі; 3) відсутність наднаціонального органу по контролю за поведінкою адвоката та механізму санкцій за її недотримання. **Висновки.** Міжнародному комерційному арбітражному суду при Торгово-промисловій палаті України доцільно розробити власні кодекси етики для учасників процесу та включити їх як складову до Регламенту даного суду. Зокрема, положення, що надають МКС повноваження відмовити у зміні складу представників сторони задля уникнення конфлікту інтересів, а також положення, що надають суду можливість накладати санкції за порушення стандартів етики.

Ключові слова: Міжнародний комерційний арбітражний суд; етичні стандарти, представництво інтересів сторін; арбітражний процес; неправомірна поведінка; зловживання правами

***

Problem statement. Either one represents parties to international commercial arbitration or more representatives of the parties, registered with several panels or not registered with a panel at all, or by a layperson. The seat of the arbitration is usually a place where neither party's representative is licensed. This diversity, which stems from the very nature of international arbitration, leads to a multitude of ethical rules applying to party representatives and raises questions about

which ethical rules should apply to party representatives, who should be the competent authority in the event of a breach and whether arbitral tribunals have the legal authority to impose sanctions on party representatives. For a better understanding of the ethical standards of representation at the International Commercial Arbitration Court at the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry, it is advisable to draw an analogy with this institution in international arbitration.

Purpose – to identify the peculiarities and shortcomings of legal regulation of ethical standards of representation of parties at the International Commercial Arbitration Court and other international arbitration institutions based on a scientific analysis of the legislation governing their activities. **Methods:** formal legal method, which defines the essence of the constitutional right to protect rights and legitimate interests in the International Commercial Arbitration Court; comparative legal method, which analyses national and international legislation in the field of regulation of ethical standards of conduct of party representatives in national and international arbitration proceedings. **Results.** The national legislation does not contain any special provisions on the ethics of the parties' representatives in the International Commercial Arbitration Court. Standards of ethical behavior of the parties' representatives in international arbitration are derived from a combination of local rules, international recommendations and best practices. The processes that complicate the observance of professional ethics in international arbitration should be recognized as: 1) the origin of the parties' attorneys from different legal systems, which results in different customs and traditions in the performance of their professional duties; 2) the absence of codes of conduct for attorneys in international arbitration, the lack of regulation of ethics in the preparation of evidence in international arbitration; 3) the absence of a supranational body to monitor the conduct of attorneys and a mechanism for sanctions for non-compliance. **Conclusions.** The International Commercial Arbitration Court at the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry should develop its own codes of ethics for the parties to the proceedings and include them as a part of the Rules of the Court. In particular, the provisions empowering the ICC to refuse to change the composition of the party's representatives in order to avoid a conflict of interest, as well as the provisions enabling the court to impose sanctions for violation of ethical standards.

Keywords: *International Court of Commercial Arbitration; ethical standards, representation of the parties' interests; arbitration process; misconduct; abuse of rights*

Постановка проблеми

Етична поведінка представників сторін має вирішальне значення для підтримки цілісності та справедливості арбітражного процесу. Незважаючи на популярність міжнародного арбітражу, ще до недавнього часу поведінка представника сторони у міжнародному арбітражі уніфіковано ніяким чином не регулювалася. З огляду на це, представники сторін керувалися своїми національними правилами. Однак національні правила професійної етики суттєво відрізняються, і це створювало багато труднощів як на міжнародному, так і на національному рівні. На відміну від національних судових проваджень, в яких представники сторін обізнані з єдиною системою правил професійної поведінки та підпорядковані їй, представництво сторін в міжнародному арбітражі може регулюватися різноманітними і потенційно конфліктуючими зібраннями національних правил і норм. Більш того, значно ускладнюються і самі спори, в яких приймають участь, в тому числі, сторони з таких юрисдикцій, які ще не мають довгої історії та сталої культури міжнародного арбітражу. Тому процес арбітражного розгляду характеризується певними специфічними особливостями, які безумовно суттєво впливають на цей процес та ускладнюють можливість встановлення єдиних етичних норм.

Сторони можуть неправомірно вплинути на арбітрів, експертів, інших учасників процесу, розтягнути, а подекуди і зірвати, арбітражний розгляд. За відсутності уніфікованих норм регулювання поведінки учасників процесу, останні певною мірою можуть зловживати своїми повноваженнями, через що підвищується ризик виникнення етичних конфліктів та суперечок. Саме через наділення учасників арбітражного процесу достатньо широким колом повноважень наразі викликає потреба у обговоренні та впровадженні певних напрямів вирішення та попередження конфліктів, суперечок та нестандартних ситуацій на основі стандартів та принципів етичної поведінки.

Дана тема була предметом дослідження таких науковців та практиків у сфері міжнародного арбітражу, як С. Вілске (Stephan Wilske) [1], який досліджував міжнародні стандарти етичної поведінки учасників арбітражного процесу, К. Роджерс (Rogers, 2002) [2] – функції адвокатської етики у арбітражному процесі, Д. Рівкін (Rivkin, 2014) [3], – проблеми застосування етичних норм у міжнародному арбітражі, Дж. Хорват (Horvath) [4], О. Синг (Singh) [5], – застосування неетичних тактик адвокатами та інші. Серед українських вчених окремі аспекти даної тематики досліджували: О. Бекетов [6] досліджував – етичні принципи подання доказів у міжнародно-

му комерційному арбітражі, Т. Сліпачук [7] – питання етики в міжнародному арбітражі та К. Корякалова [8] – етику представників сторін у міжнародному комерційному арбітражі. Разом із тим, комплексні наукові праці з цієї тематики відсутні.

Мета – виявлення особливостей та недоліків правового регулювання етичних стандартів представництва сторін у Міжнародному комерційному арбітражному суді, а також в інших міжнародних арбітражних установах на основі наукового аналізу законодавства, що регламентує їхню діяльність. Її *новизна* полягає у проведенні порівняльно-правового аналізу правового регулювання етичних стандартів представництва інтересів сторін у Міжнародному комерційному арбітражному суді та міжнародних арбітражних установах. *Завданням* статті є науковий аналіз етичних стандартів представництва інтересів сторін у Міжнародному комерційному арбітражному суді та міжнародних арбітражних установах.

Правове регулювання етичної поведінки учасників міжнародного арбітражного процесу

Закон України про Міжнародний комерційний суд (МКС) був прийнятий на основі Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж від 21.06.1985 року, згідно з яким кожна держава може зробити вибір між судом та іншим органом, компетентним виконувати функції, передбачені ст.ст.11, 13, 14 Типового Закону. Україна обрала такий "інший орган" під час прийняття Закону про МКС. Вибір на користь "іншого органу", а не судів, є підтвердженням підтримки Україною принципу автономії волі сторін та обмеження втручання державних судів у функціонування інституту міжнародного комерційного арбітражу.

Як слушно відзначила Т. Сліпачук, пропаганда і поширення кращих стандартів етики в арбітражі "є важливим не лише з точки зору виховання молодих юристів, що практикують арбітраж, але і з точки зору нашого іміджу на міжнародному рівні, а саме те, як ми виглядатимемо, сідаючи за стіл з представниками інших юрисдикцій" [9].

Норми етичної поведінки учасників міжнародного арбітражного процесу, включаючи і представників сторін, містяться у різних джерелах права - національних законах та правилах етичної поведінки адвокатів певної країни, у якій практикує адвокат, та у відповідних положеннях законодавства щодо арбітражу, правил, на застосування яких сторони погодились в арбітра-

жному застереженні [8].

На міжнародному рівні було докладено багато зусиль, пов'язаних з врегулюванням етичних аспектів поведінки адвокатів у міжнародних арбітражних судах. Ці зусилля виявилися недостатніми для вирішення проблем, пов'язаних з випадками професійної неправомірної поведінки у сфері міжнародного арбітражу в останні роки. Саме ця незадоволеність призвела до глобального заклику до усунення браку етичних стандартів у міжнародному арбітражі, що, в свою чергу, призвело до помітних зрушень у цій сфері [1].

У 2002 році К. Роджерс написала, що міжнародний арбітраж "живе на етично нічийній землі" [2]. Ця відома характеристика стану регулювання етичних стандартів у міжнародному арбітражі повністю відповідає думці інших авторів, які також висловлюються щодо негативних наслідків, які випливають з відсутності таких стандартів [1].

Відповідно до проведеного опитування Міжнародної Асоціації юристів (МАЮ), існує високий рівень невизначеності думок респондентів відносно того, які правила регулюють представництво сторін в міжнародному арбітражі. Така невизначеність посилюється тоді, коли окремі адвокати, які разом працюють в одній фірмі або спільно представляють інтереси клієнтів у справі, допущені до практики в декількох юрисдикціях, в яких діють суперечливі правила і норми [10].

Дійсно, не всі національні закони та правила адвокатської етики чітко вказують на те, чи поширюються вони і на міжнародний арбітраж. Так, наприклад, у Правилах адвокатської етики, затверджених з'їздом адвокатів України [11], взагалі мова не йде про міжнародний арбітраж і лише з системного аналізу цього нормативного акту можна зробити висновок про те, що вони стосуються представництва або захисту інтересів клієнта і в інших органах, а не тільки в суді.

Варто звернути увагу на те, що не всі представники сторін в міжнародному арбітражі є адвокатами, а тому до них взагалі не мають застосовуватись національні закони та правила адвокатської етики. Зокрема, відповідно до статті 18(1) Арбітражних правил LCIA, сторону в арбітражному процесі може представляти будь-хто, навіть особа котра взагалі не має юридичної освіти, не те що посвідчення адвоката [12].

Етична поведінка представників сторін як і інших учасників справи, має вирішальне значення для підтримки цілісності та справедливості арбітражного процесу. Разом із тим, у про-

цесі арбітражного розгляду справи виникає низка особливостей, що ускладнюють визначення єдиних етичних норм, серед яких виділяють:

- походження адвокатів сторін з різних правових систем, як наслідок – різність звичаїв та традицій при здійсненні своїх професійних обов'язків;

- відсутність кодексів поведінки учасників у міжнародному арбітражі, а тим більше відсутність регулювання етики у підготовці доказів у міжнародному арбітражі;

- відсутність наднаціонального органу по контролю за поведінкою адвокатів та механізму санкцій за їх недотримання та інші аспекти [13].

Зарубіжні юристи називають також такі проблеми, що можуть виникати на практиці, як:

подвійна деонтологія: коли на адвоката поширюються суперечливі етичні норми кількох юрисдикцій; наприклад, юрист може зіткнутися з ситуацією, коли дотримання етичних стандартів однієї юрисдикції призведе до порушення стандартів іншої;

нерівність сторін: коли адвокату однієї сторони дозволено брати участь у поведінці, якої заборонено адвокату іншої сторони, через різні етичні стандарти, що може призвести до процедурної несправедливості та нерівних умов гри;

неетична поведінка, наприклад у випадку подання неправдивих заяв або доказів адвокатом, може підірвати довіру до арбітражного процесу та вплинути на можливість виконання арбітражних рішень [14].

На міжнародному рівні було зроблено кілька спроб розробити кодекс поведінки адвокатів. Серед перших спроб – Міжнародний кодекс юридичної етики Міжнародної асоціації адвокатів (1956 р., оновлений у 1988 р.) та Перуджійська декларація ССВЕ про принципи професійної поведінки (1977 р.). Ці документи містять загальні принципи, що стосуються професійної поведінки адвокатів, а також юридичній практиці. Але в них мало конкретних вказівок, що стосуються міжнародного арбітражу. Крім того, оскільки ці документи були розроблені на основі правових принципів, що переважають у Сполучених Штатах Америки та Європі, можна поставити під сумнів їх використання на міжнародному рівні [15].

Серед відносно нещодавніх документів - Газькі принципи щодо етичних стандартів для адвокатів, які виступають у міжнародних судах і трибуналах (2010 р.), Принципи поведінки для адвокатів Міжнародної асоціації адвокатів (IBA International), а також Міжнародні принципи по-

ведінки представників юридичної професії (2011). Ці документи також складаються із загальних принципів, які регулюють поведінку адвоката, але не містять конкретних рекомендацій, пристосованих до процесу міжнародного арбітражу [16].

За останні роки можна спостерігати поступову, але конкретну тенденцію розвитку в цій сфері. Так, з метою виправлення ситуації 25.05.2013 року Міжнародна асоціація юристів (МАЮ) прийняла Рекомендації щодо представництва сторін в міжнародному арбітражі (далі – Рекомендації) [17]. Рекомендації роз'яснюють суперечливі питання стосовно представництва сторін. Вони ґрунтуються на постулаті, що представники сторін мають діяти порядно і сумлінно та не вчиняти дій, спрямованих на необґрунтоване затягування або збільшення вартості арбітражного розгляду, у тому числі з використанням тактик, спрямованих на перешкоджання арбітражному процесу.

Як і у випадку з Міжнародними принципами поведінки юристів, прийнятими МАЮ 28.05.2011 року, Рекомендації не призначені замінити імперативні норми, професійні або дисциплінарні правила, або ж погоджені арбітражні регламенти, які можуть підлягати застосуванню щодо представництва сторін. Саме термін "рекомендації", а не "правила", використовується з метою підкреслення їх договірного характеру. За угодою сторони Рекомендації можуть застосуватися повністю або частково. При цьому Рекомендації не обмежують гнучкість, властиву міжнародному арбітражу – сторони та склад арбітражного суду можуть адаптувати їх до конкретних обставин кожного арбітражного провадження [17].

Рекомендації містять два випадки обмеження принципів, встановлених для представників сторони відносно заяв, наданих складу арбітражу: по-перше, Рекомендації 9 та 10 стосуються тільки неправдивих заяв стосовно фактів; по-друге, представник сторони повинен дійсно знати про неправдивий характер заяв, що впливає з відповідних обставин.

У відповідності з Рекомендацією 10 представнику сторони слід невідкладно виправити неправдиві заяви відносно фактів, надані раніше складу арбітражу, якщо тільки цьому не перешкоджають вимоги конфіденційності та професійного привілею. Даний принцип також застосовується у разі заміни представника, якщо новопризначеному представнику сторони стало відомо про те, що його попередник зробив не-

правдиву заяву.

Рекомендація 11 стосується представлення складу арбітражу доказів, які, наскільки представнику сторони відомо, є неправдивими. Так, представник сторони не повинен пропонувати подавати завідомо неправдиві докази та свідчення. Відповідно, як наслідок, представнику сторони не слід допомагати свідку або експерту в наданні або намагатися вплинути на свідка або експерта з метою подання неправдивих доказів складу арбітражу в усних або письмових свідченнях свідків або висновках експерта.

Рекомендації містять і інші превентивні заходи, спрямовані на недопущення зловживання процесом з боку представників, серед яких:

- заборона заявлення жодних клопотань про надання документів або заперечень проти клопотань про надання документів з неналежною метою, такою як вчинення тиску або необґрунтоване затягування арбітражного розгляду (п.13);

- втаювання або приховування документів, так само як і поради стороні приховувати документи, про надання яких заявила клопотання інша сторона, або які сторона, яку він представляє, зобов'язалася надати, або які були витребувані у сторони, яку він представляє (п.16);

- якщо в ході арбітражу представнику сторони стає відомо про існування документу, який мав бути наданий, але не був наданий, такому представнику сторони слід проінформувати сторону, яку він представляє, про необхідність надання такого документу і про наслідки його ненадання (п.17) [17].

Отже, для того, щоб закрити певні прогалини, не врегульовані в арбітражних правилах та застосовному процесуальному законодавстві, розробляються інструменти м'якого права. До них належать різноманітні кодекси етики та настанови, зокрема, Настанови IBA щодо конфліктів інтересів у міжнародному арбітражі, Правила IBA щодо отримання доказів у міжнародному арбітражі, Настанови IBA щодо представництва сторін тощо. Правила та рекомендації IBA є обов'язковим інструментом м'якого права. Це означає, що вони не можуть переважити будь-яке чинне національне законодавство чи арбітражні правила, обрані сторонами. Разом з тим, вказані документи часто застосовуються в міжнародній арбітражній практиці.

Провідні інституційні регламенти також містять положення щодо представництва сторін, наприклад, стаття 18 (уповноважені представники сторін) Регламенту LCIA 2020 року та стаття 17 (представництво сторін) Регламенту ICC

2021 року. Зокрема, Додаток до Регламенту LCIA 2020, що має назву "Загальні вказівки для уповноважених представників сторін", містить положення, "покликані сприяти добросовісній та чесній поведінці уповноважених представників сторін, які беруть участь в арбітражному розгляді шляхом поіменного голосування" (п.1 Додатку до Регламенту LCIA 2020).

Стаття 17(2) Регламенту ICC 2021 дозволяє складу арбітражного суду відсторонити нового адвоката від участі у провадженні або вжити будь-яких інших відповідних заходів у разі виникнення конфлікту інтересів з метою захисту чесності та неупередженості розгляду [18].

Вперше опубліковані в 1999, Правила доказування IBA також часто застосовуються в комерційних арбітражах. У 2020 році IBA ухвалила третю версію Правил IBA щодо збору доказів у міжнародному арбітражі, що замінила версію 2010 року [19].

У лютому 2024 Міжнародна асоціація адвокатів (IBA) випустила найновішу версію - Вказівки IBA щодо конфлікту інтересів у міжнародному арбітражі. Нові Рекомендації IBA ввели кілька помітних оновлень. Зокрема, деякі ключові поправки до Рекомендацій включають більш уніфікований стандарт для оцінки конфлікту інтересів, підвищення ефективності арбітражного розгляду. Додатково, нові положення стосуються таких ситуацій, як відносини арбітра з експертами, публічне відстоювання думок щодо справи, нерозголошення, та зобов'язання сторін щодо належної обачності. Рекомендації також підкреслюють важливість розкриття інформації, навіть якщо цьому перешкоджають правила секретності, і визнають, що не розкриття певних обставин не означає автоматично конфлікт інтересів [20].

23.04.2024 року Американська установа з альтернативного врегулювання спорів JAMS випустила Правила регулювання спорів, пов'язаних із системами штучного інтелекту. Це перший випадок, коли центр альтернативного вирішення спорів розробив спеціальні правила для врегулювання арбітражних розглядів, пов'язаних з технологіями штучного інтелекту (ШІ). Правила особливо необхідні для компаній, що займаються розробкою систем ШІ, оскільки вони містять гарантії, які можуть запобігти витоку комерційної таємниці або іншої конфіденційної інформації. Правила адаптовані для спорів, предметом яких є система штучного інтелекту, а не використання ШІ загалом у процесі вирішення спорів [21].

Недобросовісні процесуальні тактики у міжнародному арбітражі

Міжнародне арбітражне співтовариство стало свідком зростання кількості серйозних професійних проступків, які продовжують заважати здійсненню ефективній міжнародній арбітражній практиці. "Abuse of process", "guerrilla tactics", "breach of procedural good faith", "torpedo actions", "dilatatory tactics" – це приклади найпоширеніших термінів котрі використовуються для позначення недобросовісних процесуальних тактик серед міжнародної арбітражної спільноти. На думку С. Вільське (Stephan Wilske), збільшення кількості таких випадків в останні роки частково сприяло навіть актуалізації питань щодо легітимності міжнародного арбітражу [22].

Ймовірно, саме непридатність вищезазначених джерел та їхня неспроможність вирішити проблему професійної неправомірної поведінки в міжнародному арбітражі, згодом сприяли виникненню феномену так званого "арбітражного партизанства". Термін "guerrilla tactics" (укр. "партизанські тактики") походить з військової термінології часів кампанії Наполеона на Іберійському півострові. Так називали форму ведення війни, що базувалась на ефекті неочікуваності та використанні пасток і саботажу для поступового ослаблення супротивника замість прямої конфронтації [23]. Термін "арбітражний партизан" був вперше введений Майклом Хваном (Michael Hwang). На цей час цей термін використовується для позначення недобросовісних процесуальних тактик в міжнародному арбітражі.

С. Вільське вважає що, поняття "партизанської тактики" охоплює порушення або неетичне вживання закону чи процедурних правил. Її мета полягає у тому, щоб навмисними діями перешкодити, затримати або саботувати арбітражний процес. Різні прояви "партизанської тактики" в арбітражі можуть бути спрямовані на суб'єктів процесу – зокрема, арбітрів (хабарництво, цивільні позови, інші заходи з "піднімання брів"), адвоката або сторони процесу (залякування, прослуховування телефонних розмов, фізична атака), свідків (залякування). І проблема доведення застосування "партизанської тактики" щодо свідків є досить складною [24].

Суттєвою характеристикою партизанських тактик є наявність "тактичного елементу", а саме навмисне та прораховане вчинення стороною певних недобросовісних дій, а не просто використання нею збігів обставин на свою користь. [22]. Ціллю партизанських тактик є виграти справу або ж навіть "принизити" іншу сторону

[5]. Деякі дослідники називають партизанськими тактиками і відверто злочинною поведінкою, котра явно порушує правові приписи [4].

Е. Галлард (E. Gaillard) наводить наступний приклад - позивач може ініціювати одразу декілька паралельних процесів щодо одних і тих самих обставин або мати змогу досягти успіху хоч в якомусь із них [25]. Спроба перешкодити арбітражному провадженню паралельним судовим розглядом у юрисдикціях, які, очевидно, не є компетентними, але готові винести анти-арбітражні судові рішення, є ще одним типовим прикладом такого зловживання процесуальними правами [26].

Інший приклад, це ненадання запитуваних документів протилежній стороні з відповіддю про те, що ці документи просто не існують. Якщо це не так, і сторона насправді має у своєму розпорядженні запитуваний документ, то це є неправомірною дією, оскільки адвокат намагається обдурити і ввести в оману як склад арбітражного суду, так і адвоката протилежної сторони. У багатьох юрисдикціях така неправомірна поведінка є порушенням обов'язків адвоката перед судом [27].

Враховуючи, що сучасний міжнародний арбітраж стає все більш популярним як метод вирішення спорів і є за своєю суттю міжнародним за масштабом, все більше і більше сторін піддаються або самі беруть участь у "партизанських тактиках", що може призвести до неефективності та непередбачуваності судового процесу, а також прийняття неправомірних судових рішень [28].

Що стосується "abuse of process" (укр. "зловживання процесом"), то у Коментарі до Статуту Міжнародного суду справедливості це поняття було визначено як використання процесуальних інструментів або прав однією або кількома сторонами для цілей, ворожих тим, для яких були встановлені ці процесуальні права [29].

Українськими вченими та практиками звертається увага на наступні можливі зловживання правами у арбітражному процесі, у тому числі й представниками сторін:

- надумане оскарження окремого рішення арбітражу про наявність компетенції;
- безпідставне спростування в суді арбітражного рішення;
- подання позову безпосередньо до суду, незважаючи на арбітражну обмовку,
- протидію визнанню і примусовому виконанню арбітражного рішення;
- надання неправдивих доказів арбітражному суду (наприклад, надання підроблених доку-

ментів або документів, що містять помилкові відомості та інше) [9].

Вказані вище дії передбачають накладення санкцій на представників сторін, зокрема, арбітрами або професійною асоціацією. Серед яких:

- визнання доказів неприпустимими;
- несприятливі висновки (*adverse inferences*);
- дискваліфікація (усунення) представника і припинення провадження по справі [9].

Повноваження арбітрів щодо неетичної поведінки представників сторін у міжнародних арбітражних судах

Оскільки арбітри уповноважені захищати арбітражний розгляд, забезпечуючи його справедливості і чесності, а також забезпечувати ефективний процес, то вони, безсумнівно, мають достатні повноваження для вжиття відповідних заходів проти "деструктивного адвоката або адвоката, якій спотворює інформацію або юридичні повноваження" [30].

Серед проблем застосування санкцій до представників сторін в арбітражному процесі українські юристи відносять:

- відсутність певних повноважень у трибуналу (особливо по усуненню представників або припинення їх проваджень);
- скасування рішення або відмова в його визнанні через процесуальні порушення;
- небажання арбітрів конфліктувати з представниками, які забезпечують їх призначення [9].

Найбільш часто арбітражні правила прямо або побічно надають арбітрам повноваження забезпечувати фундаментальну справедливість і цілісність. Так, Правила LCIA передбачають, що загальні обов'язки трибуналу включають "обов'язок уникати непотрібних затримок та витрат, щоб забезпечити справедливий, ефективний та оперативні засоби для остаточного вирішення спору сторін" [31].

Аналогічним чином, Правила ЮНСІТРАЛ 2010 року передбачають що арбітражний суд повинен вести розгляд "з метою уникнення непотрібних затримок" і витрат, а також забезпечити справедливий та ефективний процес вирішення спорів сторін [32].

Правила ICDR, можливо, є найбільш чіткими, оскільки вони передбачають, що "арбітражний суд може розподіляти витрати, робити несприятливі висновки та вживати додаткові кроки, необхідні для захисту ефективності та добросовісності арбітражу" [34].

Якщо трибунал не проявляє активної позиції перед обличчям неправомірних дій і "партизан-

ської тактики", судовий розгляд в цілому може бути скомпрометований. Дійсно, внесені поправки до Правил ICC, ЮНСІТРАЛ та LCIA, серед іншого, ще ясніше, ніж раніше, дати зрозуміти, що останнє слово залишається за трибуналом і саме сторони надали йому таке право, погодившись із цими правилами.

Трибунал має різні засоби правового захисту для покарання адвоката або сторони за неправомірну поведінку, серед яких: попередження, фінансові санкції через розподіл витрат. У Додатку LCIA також згадуються "будь-які інші заходи, необхідні для виконання в арбітражі загальні обов'язки" трибуналу. Аналогічним чином, Рекомендації IBA підкреслюють, що трибунал може "вжити будь-яких інших відповідних заходів з метою збереження справедливості та добросовісності судового розгляду" [31].

Рекомендації МАЮ під "неналежною поведінкою" визначають порушення правил Рекомендацій або будь-які інші дії, які склад арбітражу визнає такими, що суперечать обов'язкам представника сторони. Так, якщо після повідомлення сторін і надання їм належної можливості висловити свою позицію, склад арбітражу визначить, що представник сторони допустився неналежної поведінки, склад арбітражу, за необхідності, може: (a) попередити такого представника сторони; (b) зробити відповідні висновки при оцінці доказів, на які посилається такий представник сторони, або юридичних аргументів представника сторони; 21 (c) врахувати неналежну поведінку представника сторони при розподілі арбітражних витрат, зі вказівкою, у разі потреби, як і якою мірою неналежна поведінка представника сторони призвела до зміни складом арбітражу підходу в частині розподілення витрат; (d) вжити будь-які інші доречні заходи для забезпечення справедливості та об'єктивності розгляду [17].

Як правило, представники сторін та їхні клієнти не бажають ризикувати подальшою критикою з боку арбітражного суду і навіть можливістю подальшої втрати довіри до них [1]. Тому іноді арбітражні суди можуть знизити рівень неправомірної поведінки адвокатів навіть за допомогою дуже простого втручання, наприклад, попередити такого представника сторони про недопустимість повторення вказаних дій у подальшому.

Арбітражні суди можуть видавати проміжні накази про витрати під час арбітражного розгляду, коли неправомірна поведінка адвоката або сторони призводить до втрати часу або більших витрат для іншої сторони. Настанови IBA

чітко передбачають, що в якості засобу правового захисту від неправомірної поведінки арбітражний суд може "розглянути неправомірну поведінку представника сторони при розподілу арбітражних витрат, зазначивши, якщо це доречно, яким чином і в якому вигляді неправомірна поведінка представника сторони спонукає склад арбітражного суду до іншого розподілу витрат.

Деякі інституційні правила прямо пов'язують поведінку сторони з розподілом витрат. Наприклад, Регламент ICC передбачає, що "при прийнятті рішень щодо витрат, склад арбітражного суду може брати до уваги такі обставини, які він вважає доречними, включаючи ступінь, в якій кожна сторона провела арбітражний розгляд з точки зору оперативності та економічної ефективності" (Article 37).

Регламент ICDR вказує, що арбітражний суд може розподіляти витрати, робити несприятливі висновки та вживати такі додаткові заходи, які є необхідними для захисту ефективності та чесності арбітражного розгляду" [34].

Кожного разу, коли адвокат неправильно вказує на певний документ або повноваження, це коштує іншій стороні часу та грошей. Арбітражний суд повинен ретельніше перевіряти кожне посилання сторони-правопорушника, щоб переконатися, що воно відповідає дійсності. Тому арбітражні суди повинні бути більш агресивними у відшкодуванні збитків невинним особам за такі додаткові витрати. Деякі з них так і вчиняють у своїх рішеннях. Так, показовим є з цього приводу є рішення у справі "Покоління України" проти України [34].

У деяких випадках неправомірної поведінки адвоката суд може навіть розглянути питання про відсторонення його від справи. Найчастіше арбітри повинні мати можливість приймати такі рішення, керуючись власними моральними принципами. У науковій літературі триває дискусія про те, чи мають суди бути наділені таким правом. Про неоднозначність вирішення цього питання свідчать й суперечливі рішення у справах Hrvatska Elektroprivreda, d.d. [HEP] проти Республіки Словенія та Rompetrol проти Румунії [35].

Якщо арбітражний суд не вживає належних заходів контролю за неправомірною поведінкою під час розгляду, справедливість і добросовісність провадження ставляться під загрозу. Враховуючи обмежені можливості скасування арбітражних рішень, сторона, що постраждала від неправомірної поведінки, може не мати ефективних засобів правового захисту після винесення арбітражного рішення. На думку науковців, здійс-

нення арбітражними судами вказаних повноважень жодним чином не суперечить повноваженням місцевих асоціацій адвокатів регулювати поведінку своїх членів. Так, Д. Рівкін вважає, що арбітри повинні здійснювати такі провадження, тоді як і органи адвокатури мають контролювати поведінку своїх членів. Особливі проступки можуть бути підставою для застосування належних санкцій з боку одного з них або обох [35].

З 2021 року абзац 2 статті 17 Правил IBA дозволяє арбітражному суду виключати з провадження нового адвоката або вживати будь-яких інших відповідних заходів за наявності конфлікту інтересів з метою захисту цілісності провадження [18].

Стосовно зміни складу представників сторін арбітражним судом, то після проблеми, що виникла у справах Hrvatska v. Slovenia та Rompetrol v. Romania, до Арбітражних правил LCIA було внесено статтю 18(4) [12], яка наділяє арбітражний трибунал повноваженнями відмовити стороні у зміні складу її уповноважених представників, якщо така зміна може поставити під загрозу склад арбітражного трибуналу або остаточність арбітражного рішення (на підставі можливого конфлікту інтересів або інших подібних перешкод). У 2021 році аналогічне положення у вигляді статті 17(2) було внесено і в нову редакцію Арбітражних правил ICC [36].

Як слушно зауважив Д. Рівкін, дуже важливим є те, щоб цілісність арбітражної системи була збережена і залишалася стійкою, для чого необхідно подальше продовження курсу, який встановлює та підтримує високі стандарти правничої професійної поведінки, захисту цілісності та легітимності арбітражної системи [3]. Реалізація представниками сторін своїх повноважень у арбітражному процесі відповідно до етичних стандартів, як і їх належне правове регулювання, на наш погляд, безпосередньо спрямовані на вирішення цих завдань.

Висновки

Правила адвокатської етики, затверджених з'їздом адвокатів України, не містять чітких норм щодо етичної поведінки представників сторін у Міжнародному комерційному арбітражі. Етичні зобов'язання адвоката в міжнародному арбітражі є складними та впливають із поєднання місцевих правил, міжнародних рекомендацій, кодифікованих інституційних правил та найкращих практик. Ускладнюють додержання норм професійної етики у Міжнародному арбітражі, зок-

рема: 1) походження адвокатів сторін з різних правових систем, як наслідок - різність звичаїв та традицій при здійсненні своїх професійних обов'язків; 2) відсутність кодексів поведінки адвокатів у міжнародному арбітражі; 3) відсутність наднаціонального органу по контролю за поведінкою адвоката та механізму санкцій за її недотримання.

Арбітри контролюють арбітражний розгляд, а не сторони, і вони зобов'язані вести справу якомога ефективніше, у тому числі й з точки зору судових витрат. Це повинно означати не лише застосування лише тих процедур, які найбільш підходять для конкретної справи, але й уникнення неправомірних дій, які затягують розгляд справи та збільшують її вартість. Враховуючи обмежені можливості скасування арбітражних рішень, сторона, що постраждала від неправомірної поведінки, може не мати ефективних засобів правового захисту після винесення арбітражного рішення.

Етичні правила для представників сторін в арбітражі це абсолютна необхідність, а їх дотримання сторонами та їх представниками збільшує цінність і інтерес до цього важливого процесу. Для правильного розвитку арбітражу в Україні важливе однакове розуміння і дотри-

мання представниками сторін і арбітрами правил професійної етики. Це допоможе зберегти цілісність, справедливість та ефективність процесу міжнародного арбітражу. У іншому випадку арбітраж втратить ті переваги, які йому властиві, і нічим не відрізнятиметься від судових розглядів в Україні, в яких більш ніж достатньо випадків зловживання правами.

Міжнародному комерційному арбітражному суду при Торгово-промисловій палаті України доцільно розробити власні кодекси етики для учасників процесу та включити їх як складову до Регламенту даного суду. Зокрема, положення, що надають МКС повноваження відмовити у зміні складу представників сторони задля уникнення конфлікту інтересів, а також положення, що надають суду можливість накладати санкції за порушення стандартів етики.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Дослідження виконано ініціативно та не отримало будь-якого фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Stephan Wilske. Does International Arbitration Still Dwell In An Ethical no Man's Land? – Some Hope! *Международный коммерческий арбитраж: вызовы современности: Сборник статей и докладов. К 25-летию деятельности МКАС при ТПП Украины и развития международного коммерческого арбитража в Украине*. К.: 2017. С. 29–46. <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/ICAC-Publications-dedicated-to-25-Anniversary.pdf>
- Catherine Rogers, Fit and Function in Legal Ethics: Developing a Code for Attorney Conduct for International Arbitration, 23 *Michigan Journal of International Law*, 341, 342 (2002).
- David W. Rivkin. (2014) Seoul Arbitration Lecture "Ethics in International Arbitration". December 9, 2014. <https://www.debevoise.com/~media/files/insights/news/2014/davidrivkinseoularbitrationlecture.pdf>
- G. J. Horvath, S. Wilske, et al. Chapter 1, §1.02: Categories of Guerrilla Tactics, in G. J. Horvath, S. Wilske (eds). *Guerrilla Tactics in International Arbitration*, 4-9.
- O. P. Singh. *Understanding Guerrilla Tactics in International Arbitration*.
- Бекетов О. Етичні принципи підготовки доказів в міжнародному комерційному арбітражі. <http://www.uba.ua/documents/doc/beketov.pdf>
- Слипачук Т. В. Питання етики в міжнародному арбітражі. *Юридична Газета*. 2016. № 5.
- Корюкалова К., Уваров С. Етика представників сторін у міжнародному арбітражі: боротьба з недобросовісною поведінкою набирає обертів. *Юридична газета*. 18.11.2014. № 37–38. С. 17, 22–23.
- Юристи "за чашкою кави" обговорили питання професійної етики в арбітражі. Юрліга. 13.03.2013. https://jurliga.ligazakon.net/news/85455_yuristi-za-chashkoyu-kavi-obgovorili-pitannya-profesyyno-etiki-v-arbitrazh
- Рекомендації МАЮ щодо представництва сторін у міжнародному арбітражі від 25 травня 2013 року. <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=71257492-9317-4894-aca7-7569ebe5d9ab>
- Правила адвокатської етики від 09.06.2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
- M. Scherer, L. Richman, et al. *Arbitrating under the 2014 LCIA Rules: A User's Guide*, с. 287.
- Йолкіна А.Г. Правове вирішення питань усунення ризиків етичних конфліктів при розгляді справ у Міжнародному комерційному арбітражі. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (ДДУВС. 09.02.2018). С. 161–165.

14. Янкович Н., William Kirtley. Адвокатська етика в міжнародному арбітражі. 09.06.2024. <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/counsel-ethics-in-international-arbitration/>
15. John Toulmin, A Worldwide Common Code of Professional Ethics?, 15 Fordham International Law Journal 673, 681 (1991-92).
16. IBA International Code of Ethics (1956; updated in 1988), Rule 2 provides that "Lawyers shall at all times maintain the honour and dignity of their profession". <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=DAD036E7-AF03-4BFC-806B-6A5CA4A0775A>
17. Офіційний переклад рекомендацій МАЮ щодо представництва сторін у міжнародному арбітражі. <https://yur-gazeta.com/news/oficiyniy-pereklad-rekomendaciy-mayu-shchodo-predstavnictva-storin-u-mizhnarodnomu-arbitrazhi.html>
18. IBA Rules and Guidelines for International Arbitration: Review 29.03.2021 from International arbitration. <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/iba-rules-and-guidelines-regarding-international-arbitration-an-overview/>
19. IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration <https://www.acerislaw.com/wp-content/uploads/2021/03/2010-IBA-Rules-on-Taking-Evidence-in-Int-Arbitration-1.pdf>
20. IBA Guidelines on Conflict of Interests in International Arbitration. 18.03.2024. <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/iba-guidelines-on-conflicts-of-interest-in-international-arbitration/>
21. JAMS unveils new arbitration rules for artificial intelligence disputes. <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/jams-unveils-new-arbitration-rules-artificial-intelligence-disputes>
22. Stephan Wilske, Collective Action in Investment Arbitration to Enforce Small Claims – Justice to the Deprived or Death Knell for the System of Investor-State Arbitration?, 5 Contemporary Asia Arbitration Journal, 165, 190–193 (2012) (discussing, in particular, a perceived backlash against investment arbitration).
23. R. Pfeiffer, S. Wilske, et al. Guerrilla Tactics in International Arbitration, in R. Mohtashami. Chapter II: The Arbitrator and the Arbitration Procedure, Towards Procedural Predictability in International Arbitration: Confronting Guerrilla Tactics, in C. Klausegger, P. Klein, et al. Austrian Yearbook on International Arbitration 2017, p. 106.
24. Міжнародний арбітраж: незмінний розвиток. *Юридична газета он лайн* № 13 (563). 21.03.2017. <https://yur-gazeta.com/publications/events/mizhnarodniy-arbitrazh-nezminniy-rozvitok.html>
25. E. Gaillard. Abuse of Process in International Arbitration, in J. D. Branson. The Abuse of Process Doctrine Extended: A Tool for Right Thinking People in International Arbitration, p. 199.
26. Günther J. Horvath, Stephan Wilske, Harry Nettlau & NiamhLeinwather, Introduction to Guerrilla Tactics in International Arbitration, in: Günther J. Horvath & Stephan Wilske (eds.), Guerrilla Tactics in International Arbitration (2013) (Wolters Kluwer), 14.
27. ASA Comments on IBA Guidelines, April 2014. See also Park, supra no. 34.
28. S. Byusty, *Empty Rhetoric: The Shortcomings of the LCIA's Ethical Rules for Legal Consultants and Alternatives*, 7 Yu.B.. Arb. & Mediation 307 (2015).
29. R. Kolb. General Principles of Procedural Law, in Andreas Zimmermann et al. The Statute of the International Court of Justice: A Commentary, in E. De Brabandere. Good Faith, Abuse of Process and the Initiation of Investment Treaty Claims, in T. Schultz. Journal of International Dispute Settlement, p. 619.
30. Christine Guerrier, Counsel's Misconduct in Arbitration Proceedings, 17th Annual IBA International Arbitration Day, 14 March 2014, Paris. See also Park, supra no. 34.
31. LCIA Rules (2020), Rule 14.4(ii). https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2020.aspx
32. UNCITRAL Arbitration Rules (2010), Article 17(1). <https://docs.pca-cpa.org/2016/01/UNCITRAL-2010-English.pdf>
33. ICDR Rules for International Arbitration, Article 20.7. Rules Amended and Effective June 1, 2014. <https://adr.org/sites/default/files/ICDR%20Rules%20English%20Version%20June%202014.pdf>
34. Generation Ukraine v. Ukraine, ICSID Case No. ARB/00/9, Award of 16 September 2003, 24.1 – 24.8. <https://jsumundi.com/en/document/decision/en-generation-ukraine-inc-v-ukraine-award-tuesday-16th-september-2003>
35. Hrvatska Elektroprivreda, d.d. [HEP] v. the Republic of Slovenia, ICSID Case No. ARB/05/24, Tribunal's Ruling regarding the participation of David Mildon QC in further stages of the proceedings of 6 May 2008, paras. 22-26; Rompetrol v. Romania, ICSID Case No. ARB/06/3, Decision of the Tribunal on the Participation of a Counsel of 14 January 2010, paras. 14-19.
36. ICC Arbitration 05/12/2020 by International Arbitration. <https://www.international-arbitration-attorney.com/ru/icc-arbitration>

REFERENCES

1. Stephan Wilske. (2017). Does International Arbitration Still Dwell In An Ethical no Man's Land? – Some Hope! In: *Mezhdunarodnyy kommercheskiy arbitrazh: vyzovy sovremennosti: Sbornik statey i dokladov. K 25-letiyu deyatelnosti MKAS pri TPP Ukrainy i razvitiya mezhdunarodnogo kommercheskogo arbitrazha v Ukraine*. K. (s. 29–46). <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/ICAC-Publications-dedicated-to-25-Anniversary.pdf>
2. Catherine Rogers. (2002). Fit and Function in Legal Ethics: Developing a Code for Attorney Conduct for International Arbitration, 23 *Michigan Journal of International Law*, 341, 342.
3. David W. Rivkin. (2014) Seoul Arbitration Lecture "Ethics in International Arbitration". December 9, 2014. <https://www.debevoise.com/~media/files/insights/news/2014/davidrivkinseoularbitrationlecture.pdf>
4. G. J. Horvath, S. Wilske, et al. Chapter 1, §1.02: Categories of Guerrilla Tactics, in G. J. Horvath, S. Wilske (eds). *Guerrilla Tactics in International Arbitration*, 4-9.
5. O. P. Singh. Understanding Guerrilla Tactics in International Arbitration.
6. Beketov, O. *Etychni pryntsyipy pidhotovky dokaziv v mizhnarodnomu komertsynomu arbitrazhi* [Ethical principles of evidence preparation in international commercial arbitration]. <http://www.uba.ua/documents/doc/beketov.pdf> (in Ukr.).
7. Sypachuk, T. V. (2016). Pytannya etyky v mizhnarodnomu arbitrazhi [Issues of ethics in international arbitration]. *Yurydychna Hazeta*, (5). (in Ukr.).
8. Koryukalova, K., & Uvarov, S. (2014). Etyka predstavnykiv storin u mizhnarodnomu arbitrazhi: borotba z nedobrosovisnoyu povedinkoyu nabyraye obertiv [Ethics of representatives of the parties in international arbitration: the fight against dishonest behavior is gaining momentum. *Yurydychna hazeta*, (37–38), 17, 22–23. (in Ukr.).
9. *Yurysty "za chashkoyu kavy" obhovoryly pytannya profesynoyi etyky v arbitrazhi* [Lawyers "over a cup of coffee" discussed the issue of professional ethics in arbitration]. *Yurlyha*. 13.03.2013. https://jurliga.ligazakon.net/news/85455_yuristi-za-chashkoyu-kavi-obgovorili-pitannya-profesyno-etiki-v-arbitrazh (in Ukr.).
10. *Rekomendatsiyi MAYU shchodo predstavnytstva storin u mizhnarodnomu arbitrazhi vid 25 travnya 2013 roku* [Recommendations of the May 25, 2013, on the representation of parties in international arbitration]. <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=71257492-9317-4894-aca7-7569ebe5d9ab> (in Ukr.).
11. *Pravyla advokatskoyi etyky vid 09.06.2017 r.* [Rules of lawyer ethics from June 9, 2017.]. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (in Ukr.).
12. M. Scherer, L. Richman, et al. *Arbitrating under the 2014 LCIA Rules: A User's Guide*, c. 287.
13. Yolkina, A. H. (2018). Pravove vyrishennya pytan usunenya ryzykiv etychnykh konfliktiv pry roz-hlyadi sprav u Mizhnarodnomu komertsynomu arbitrazhi [Legal resolution of the issues of eliminating the risks of ethical conflicts during the consideration of cases in the International Commercial Arbitration]. *Materialy Vseukrayinskoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi DDUVS* (s. 161–165) (in Ukr.).
14. Yankovych, N., & William, Kirtley. (2024). *Advokatska etyka v mizhnarodnomu arbitrazhi* [Lawyer ethics in international arbitration]. <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/counsel-ethics-in-international-arbitration/> (in Ukr.).
15. John Toulmin, A Worldwide Common Code of Professional Ethics?, 15 *Fordham International Law Journal* 673, 681 (1991-92).
16. IBA International Code of Ethics (1956; updated in 1988), Rule 2 provides that "Lawyers shall at all times maintain the honour and dignity of their profession". <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=DAD036E7-AF03-4BFC-806B-6A5CA4A0775A>
17. *Ofitsynnyy pereklad rekomendatsiy MAYU shchodo predstavnytstva storin u mizhnarodnomu arbitrazhi* [Official translation of the recommendations of the International Court of Justice regarding the representation of parties in international arbitration]. <https://yur-gazeta.com/news/ofitsynnyy-pereklad-rekomendatsiy-mayu-shchodo-predstavnytstva-storin-u-mizhnarodnomu-arbitrazhi.html> (in Ukr.).
18. IBA Rules and Guidelines for International Arbitration: Review 29.03.2021 from International arbitration. <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/iba-rules-and-guidelines-regarding-international-arbitration-an-overview/>
19. IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration <https://www.acerislaw.com/wp-content/uploads/2021/03/2010-IBA-Rules-on-Taking-Evidence-in-Int-Arbitration-1.pdf>
20. IBA Guidelines on Conflict of Interests in International Arbitration. 18.03.2024. <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/iba-guidelines-on-conflicts-of-interest-in-international-arbitration/>
21. JAMS unveils new arbitration rules for artificial intelligence disputes. <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/jams-unveils-new-arbitration-rules-artificial-intelligence-disputes>

22. Stephan Wilske, Collective Action in Investment Arbitration to Enforce Small Claims – Justice to the Deprived or Death Knell for the System of Investor-State Arbitration?, 5 Contemporary Asia Arbitration Journal, 165, 190–193 (2012) (discussing, in particular, a perceived backlash against investment arbitration).
23. R. Pfeiffer, S. Wilske, et al. Guerrilla Tactics in International Arbitration, in R. Mohtashami. Chapter II: The Arbitrator and the Arbitration Procedure, Towards Procedural Predictability in International Arbitration: Confronting Guerrilla Tactics, in C. Klausegger, P. Klein, et al. Austrian Yearbook on International Arbitration 2017, p. 106.
24. Mizhnarodnyy arbitrazh: nezminnyy rozvytok [International arbitration: constant development]. *Yurydychna hazeta onlayn*, 13(563). (21.03.2017). <https://yur-gazeta.com/publications/events/mizhnarodniy-arbitrazh-nezminnyy-rozvytok.html> (in Ukr.).
25. E. Gaillard. Abuse of Process in International Arbitration, in J. D. Branson. The Abuse of Process Doctrine Extended: A Tool for Right Thinking People in International Arbitration, p. 199.
26. Günther J. Horvath, Stephan Wilske, Harry Nettlau & NiamhLeinwather, Introduction to Guerrilla Tactics in International Arbitration, in: Günther J. Horvath & Stephan Wilske (eds.), *Guerrilla Tactics in International Arbitration* (2013) (Wolters Kluwer), 14.
27. ASA Comments on IBA Guidelines, April 2014. See also Park, supra no. 34.
28. S. Byusty, *Empty Rhetoric: The Shortcomings of the LCIA's Ethical Rules for Legal Consultants and Alternatives*, 7 Yu.B.. Arb. & Mediation 307 (2015).
29. R. Kolb. General Principles of Procedural Law, in Andreas Zimmermann et al. The Statute of the International Court of Justice: A Commentary, in E. De Brabandere. Good Faith, Abuse of Process and the Initiation of Investment Treaty Claims, in T. Schultz. *Journal of International Dispute Settlement*, p. 619.
30. Christine Guerrier, Counsel's Misconduct in Arbitration Proceedings, 17th Annual IBA International Arbitration Day, 14 March 2014, Paris. See also Park, supra no. 34.
31. LCIA Rules (2020), Rule 14.4(ii). https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2020.aspx
32. UNCITRAL Arbitration Rules (2010), Article 17(1). <https://docs.pca-cpa.org/2016/01/UNCITRAL-2010-English.pdf>
33. ICDR Rules for International Arbitration, Article 20.7. Rules Amended and Effective June 1, 2014. <https://adr.org/sites/default/files/ICDR%20Rules%20English%20Version%20June%202014.pdf>
34. *Generation Ukraine v. Ukraine*, ICSID Case No. ARB/00/9, Award of 16 September 2003, 24.1 – 24.8. <https://jsumundi.com/en/document/decision/en-generation-ukraine-inc-v-ukraine-award-tuesday-16th-september-2003>
35. *Hrvatska Elektroprivreda, d.d. [HEP] v. the Republic of Slovenia*, ICSID Case No. ARB/05/24, Tribunal's Ruling regarding the participation of David Mildon QC in further stages of the proceedings of 6 May 2008, paras. 22-26; *Rompotrol v. Romania*, ICSID Case No. ARB/06/3, Decision of the Tribunal on the Participation of a Counsel of 14 January 2010, paras. 14-19.
36. ICC Arbitration 05/12/2020 by International Arbitration. <https://www.international-arbitration-attorney.com/ru/icc-arbitration>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 80 pp. 6–17 (3).

Related identifiers:

10.5281/zenodo.12591891

http://forumprava.pp.ua/files/006-017-2024-3-FP-Vilchyk_3.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2024_3_3.pdf
License (for files):
[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)
Received: 10.06.2024

Accepted: 04.07.2024

Published: 12.07.2024

Available online: 12.07.2024

Cite as:

 Вільчик, Т. Б. (2024). Етичні стандарти поведінки представників сторін у міжнародному комерційному арбітражі. *Форум Права*, 80(3), 6–17. <http://doi.org/10.5281/zenodo.12591891>

 Vilchik, T. B. (2024). Etychni standarty povedinky predstavnykiv storin u mizhnarodnomu komertsynomu arbitrazhi [Ethical Standards of Behavior of Party Representatives in International Commercial Arbitration]. *Forum Prava*, 80(3), 6–17. <http://doi.org/10.5281/zenodo.12591891>